

קנו א מוי פ"ח מהל'
קרבן פסח ה"ד
ופ"ח מהל' פסחין הלכה
ג:

תורה אור השלם

1 אל תאכלו ממנו קא
ובשל מבשל בבית כי
אם צלי אש ראשו על
קרניו ועל קרבו:
שמות יב ט

קטו: המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

א) פסחים מא. [וע"ש עג
הגליון סס.] ב) [מנחות נח:
זש"ג] ג) [שמות יב.]
ד) [וע"ש חו"ק תמורה ו.]
ה) ד"ה שאני התם, ס) ז"ל
ז) ור"י יוסקן, ח) ז"ל יוסקן.

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה אלא וכו' אז
לאו דכתב ליה לא:
ב) הו"ו ד"ה אמר וכו'
ומשום מכל אשר:
ג) בא"ד אכל מכל אשר:
ד) ד"ה אמר וכו' נפש הוא
חובל לרב יהודה:

מוסף רש"י

משום נא ומשום כי אם
צלי אש. משום לא תאכל
נא ומשום לא תאכלו כי אם
צלי אש. דכי אם צלי אש נמי
אלאו דלא תאכלו קאי
[פסחים מא.]. מבושל
לוקה שמים. משום
מבושל ומשום לא תאכלו כי
אם צלי אש [שם]. לאו
שבכללות. דטולג זו כל
מני בשוליס שאני עליה
לאסור [שם].

לשאר דברים הוא דאתא לימא אביי ורבא
בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמייפלגי
דאמר רבא אבל נא לוקה שתים משום
נא ומשום יכי אם צלי אש מבושל לוקה
שתים משום מבושל ומשום כי אם צלי
אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום
מבושל ומשום לא תאכלנו כי אם צלי
אש אביי אמר א"י לוקין על לאו
שבכללות לימא אביי דאמר רב יהודה
ורבא דאמר רב הונא אמר לך רבא אנא
דאמרי אפילו רב יהודה עד כאן לא
קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא
חובל לא משמע ריחים ורכב הלכך לשאר
דברים הוא דאתא אבל הכא כי אם
צלי אש למאי אתא ש"מ ללאו ואביי אמר לך
הונא ע"כ לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חובל
יתירא

דמפסקי בחובו כנגד ריחים הרי כאילו החזיר הריחים עגמו
והוי לעולם ניתק לעשה כדאמר צפרק צתרא דמכות (דף טו.)
ההשת העבוט דהוי ניתק לעשה אפילו נאכד לו העבוט משום
דכיון דאיתיה בתשלומין לא לקי ועוד דלא משכמינן צמכות ציטלו
ולא ציטלו בשום לאו הניתק לעשה
כמו ציטלו הקן וצפאה שלא הפריש
ואכל הכל ואם הלאו דחבלת ריחים
חשיב ניתק לעשה ואם שיצר לוקה
ה"ל לנמיחשז"י נמי התם וע"ק דהיכי
חשיב ליה אביי ניתק לעשה הא לא
אשכחן דנתקו הכתוב דלאשכחן גבי
השנת העבוט דלא תבא אל ציטו
לעבוט עבוטו דהתם ודאי נתקו
הכתוב דכתיב השב חשיב מ"מ אפי'
משכנו צאיסור ולהכי חשיב צפרק
צתרא דמכות (סז) לאו הניתק
לעשה ו"ל דטעמא דאביי דא"ל
לאהדורי משום דאי עמיד לא מהני
כיון שהיה שוגג שאם היה יודע שהוא
אסור לא היה חובלו והוא היה זכיה
צטעות וחורת':

שנאמר לא יחבוץ ריחים ורכב. וא"ת לרי' יאשיה מנלן דחייב על כל אחת צפני עגמו כיון דמנריך או לחלק ולר' יונתן נמי דלא מנריך לחלק מנלן דחייב שמים משום צ' כלים כיון דצלאו אחד נאמרו דהכי אמרינן צסוף גיד הנשה (חולין דף קצ: ושם ד"ה לרי') לרי' יונתן^א דלא לקי אלא חדא אם אכל בשר מן החי ובשר מן הטרופיה משום דתרוייהו צלאו אחד נאמרו ומיהו לרי' יאשיה ו"ל כיון דכתיב ורכב ולא כתיב רכב הוי כאילו כתיב או רכב וכן צנא ומבושל כתיב ממנו דמשמע אפילו צאחד מהן וכן גבי שאור ודבש דאמרינן צפרק כל המנחות (מנחות דף נח: ושם ד"ה א"י) לוקה על כל אחד צפני עגמו דכתיב לא תקטירו ממנו וגבי חרץ^ב וזב וזב דמשמע שפיר לחלק ועוד דגבי ריחים ורכב אי לא מייחייב אלא על שניהם יחד לשחוק קרא מרכב ולא לכתוב אלא ריחים דמשמע שניהם ציחד אכל קשה לרי' יאשיה מנלן דחייב שמים כיון דצלאו אחד נאמרו אכל לרי' יונתן דאיצטריך חילוק צכילהו חייב על כל אחד ושמה ים לומר דגם לרי' יאשיה כיון דאיכא קראי צכולם לחלק חייב על כל אחד דלא דמי לצבא צדה טריפה דליכא שום חילוק א"י ים לומר כיון שאיכאסוינן מפורשין קאי לאו אכל אחד ואחד כדפי' צקונטרס צפרק צתרא דמכות (דף קמ.) גבי לא תוכל לאכול צבעריך מעשר דגןך וגו' דלא חשיב לאו צככללות אפילו הוי כתיב לא תוכל לאכלם ואם אכל מכולם היה חייב על כל אחד ואחד דלא דמי לצבא טריפה ולא תאכל הנפש עם הצבא דמשמע דליכא אלא חדא מילתא אע"ג דדרשינן מניה תרי מילי כיון דכתיב צלשון איסור אחד אין חייב אלא אחת והא דמנרכי' קרא לחלק צין אלמנה שהיא גרושה לכ"ג צפרק עשרה יוסקין (קדושין עו:) היינו משום דצגוף אחד אין לחייב שמים צלא פסוק ולכן צריך יתור לחייב שמים צאשה אחת וא"ת דצפ"ק דכריתות (דף ד.) אמרינן צבחלב שור וכשצ ועו לא לקי אלא חדא וכן לתם קלי וכרמל וכן מעשר דגן ומירוש ויאהר לא הוי לקי אלא חדא אי לאו דאיכא קראי יתירי צפ"ק דכריתות ו"ל דוג וחורת שני שמות יניחו וכן ריחים ורכב וכן כולם אכל חלב שור וכשצ ועו שם חלב אחד הוא וכן שם לתם וכן שם מעשר אחד הוא:

לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמייפלגי דאמר רבא אבל נא לוקה שתים משום נא ומשום יכי אם צלי אש מבושל לוקה שתים משום מבושל ומשום כי אם צלי אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום מבושל ומשום לא תאכלנו כי אם צלי אש אביי אמר א"י לוקין על לאו שבכללות לימא אביי דאמר רב יהודה ורבא דאמר רב הונא אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו רב יהודה עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לא משמע ריחים ורכב הלכך לשאר דברים הוא דאתא אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ש"מ ללאו ואביי אמר לך הונא ע"כ לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חובל יתירא

א) יונתן נמי דלא מנריך לחלק מנלן דחייב שמים משום צ' כלים כיון דצלאו אחד נאמרו דהכי אמרינן צסוף גיד הנשה (חולין דף קצ: ושם ד"ה לרי') לרי' יונתן^א דלא לקי אלא חדא אם אכל בשר מן החי ובשר מן הטרופיה משום דתרוייהו צלאו אחד נאמרו ומיהו לרי' יאשיה ו"ל כיון דכתיב ורכב ולא כתיב רכב הוי כאילו כתיב או רכב וכן צנא ומבושל כתיב ממנו דמשמע אפילו צאחד מהן וכן גבי שאור ודבש דאמרינן צפרק כל המנחות (מנחות דף נח: ושם ד"ה א"י) לוקה על כל אחד צפני עגמו דכתיב לא תקטירו ממנו וגבי חרץ^ב וזב וזב דמשמע שפיר לחלק ועוד דגבי ריחים ורכב אי לא מייחייב אלא על שניהם יחד לשחוק קרא מרכב ולא לכתוב אלא ריחים דמשמע שניהם ציחד אכל קשה לרי' יאשיה מנלן דחייב שמים כיון דצלאו אחד נאמרו אכל לרי' יונתן דאיצטריך חילוק צכילהו חייב על כל אחד ושמה ים לומר דגם לרי' יאשיה כיון דאיכא קראי צכולם לחלק חייב על כל אחד דלא דמי לצבא צדה טריפה דליכא שום חילוק א"י ים לומר כיון שאיכאסוינן מפורשין קאי לאו אכל אחד ואחד כדפי' צקונטרס צפרק צתרא דמכות (דף קמ.) גבי לא תוכל לאכול צבעריך מעשר דגןך וגו' דלא חשיב לאו צככללות אפילו הוי כתיב לא תוכל לאכלם ואם אכל מכולם היה חייב על כל אחד ואחד דלא דמי לצבא טריפה ולא תאכל הנפש עם הצבא דמשמע דליכא אלא חדא מילתא אע"ג דדרשינן מניה תרי מילי כיון דכתיב צלשון איסור אחד אין חייב אלא אחת והא דמנרכי' קרא לחלק צין אלמנה שהיא גרושה לכ"ג צפרק עשרה יוסקין (קדושין עו:) היינו משום דצגוף אחד אין לחייב שמים צלא פסוק ולכן צריך יתור לחייב שמים צאשה אחת וא"ת דצפ"ק דכריתות (דף ד.) אמרינן צבחלב שור וכשצ ועו לא לקי אלא חדא וכן לתם קלי וכרמל וכן מעשר דגן ומירוש ויאהר לא הוי לקי אלא חדא אי לאו דאיכא קראי יתירי צפ"ק דכריתות ו"ל דוג וחורת שני שמות יניחו וכן ריחים ורכב וכן כולם אכל חלב שור וכשצ ועו שם חלב אחד הוא וכן שם לתם וכן שם מעשר אחד הוא:

לימא אביי ורבא בפלוגתא דרב הונא ורב יהודה קמייפלגי דאמר רבא אבל נא לוקה שתים משום נא ומשום יכי אם צלי אש מבושל לוקה שתים משום מבושל ומשום כי אם צלי אש נא ומבושל לוקה שלש משום נא ומשום מבושל ומשום לא תאכלנו כי אם צלי אש אביי אמר א"י לוקין על לאו שבכללות לימא אביי דאמר רב יהודה ורבא דאמר רב הונא אמר לך רבא אנא דאמרי אפילו רב יהודה עד כאן לא קאמר רב יהודה התם אלא דכי נפש הוא חובל לא משמע ריחים ורכב הלכך לשאר דברים הוא דאתא אבל הכא כי אם צלי אש למאי אתא ש"מ ללאו ואביי אמר לך הונא ע"כ לא קאמר רב הונא התם אלא דכי נפש הוא חובל יתירא

צצית המדרש עדיין לא נודע להם טעם המפורש אלא היה צבור דטעמא דרב יהודה משום דאין לוקין על לאו צככללות ולרב הונא לוקין וכה"ג איכא נמי צפרק החולץ (בימות דף לו:) גבי ספק וצני יצם צצלו לחלוק צנכסי יצם דאחר צכבר פירש דטעמא של אדמון ורבנן כמו שמפרש לצסוף כשדומה הלימא שלא נחלקו צקם דינא והדר דינא אמר אחרי כן לימא דמ"ד קס דינא כרבנן ומ"ד הדר דינא כאלמון:
אמר לך רבא אנא דאמרי אפי' לרב יהודה בו' תימה והא גבי זג וחרת נמי נחלקו צפ' ג' מיין (מ"ד דף נח:) וצפרק כל שעה (פסחים דף מא:) דרבא אמר אכל זג וחרת לוקה ג' משום זג וחרת ומשום י) כל אשר יעשה אע"ג דמכל אשר יעשה אתא לשאר דברים דמרב צפרק ג' מינים ו"ל דמכל אשר יעשה משמע שהוא צלשון לאו יומר מכולם ולהכי מוקמינן ליה ללאו אזג וחרת אע"ג דנריך נמי לשאר דברים א"י כי נפש הוא חובל משמע דלא אתא אלא לשאר דברים ולא לאטפויי לאוי על ריחים ורכב דודאי אי הוה כתיב כל נפש הוא חובל כדכתיב (במדבר ו) מכל אשר יעשה הוה קאי נמי אריחים ורכב וא"ת אביי מ"מ לא יוכל לדחות אזג וחרת כמו שדומה הכא אפלוגתא דנא ומבושל ע"כ לא קאמר רב הונא אלא משום דכי נפש הוא חובל קרא יתירא הוה ופי' צקונטרס וכי היכי דאתא לשאר דברים אתא נמי לריחים ורכב וא"י צוג וחרת נמי נימא לילקי ג' דכי היכי דאתא לשאר אתא נמי לוג וחרת ו"ל דלא נפרש כפירוש הקונט' אלא הכי פי' נפש הוא חובל קרא יתירא הוה ולא צריך לשאר דברים דשמעינן להו מריחים ורכב דלא הו צ' כמובים הצאים כחד דהא איצטריכו לחייב עליהם משום צ' כלים ולא איצטריך כי נפש הוא חובל לשאר דברים טפי מלריחים ורכב ולהכי שדייה נמי אריחים ורכב אכל ז) כל אשר יעשה מגפן היין לשאר דברים דוקא הוה דאתא דלא שמעינן להו מוג וחרת ומיהו גם על פי' הקונט' לא קשה דלהכי לא הביא ההוא דוג וחרת לפי שאינו יכול לדחות ואינו מביא אלא דבר שיכול לדחות וכן דרך הגמ' שאינו מתחיל אלא כדי להוכיח ולהראות דמהכא ליכא למשמע מינה וכי דחי נמי דרב הונא כחצי היינו צמאי דקאמר אביי אכל נא ומבושל לוקה שמים ואינו לוקה משום כי אם צלי אש דכי אש אתא לכתניא אכל צמאי דמפרש טעמא דאביי משום דאין לוקין על לאו צככללות לא מני סבר רב הונא דהא כי נפש הוא חובל הוי נמי לאו צככללות ולקי עליה לרב הונא וא"ת ואמאי איצטריך אביי הכא טעמא דאין לוקין משום כי אם צלי אש משום דהוי לאו צככללות תיפוק ליה דאיצטריך לכתניא ו"ל דגמ' הוה דקמפרש ומפרש ההוא טעמא אליציה משום דידע גמרא דאביי אית ליה הכי צעלמא גבי זג וחרת ושאר דבש א"י אביי לצבריו דרבא קאמר וה"ק לדידי לא אתי כי אם צלי אש ללאו אלא להקישא נכתב אלא אפי' לדידך דללאו אתא אין לוקין על לאו צככללות ומטעמא דאמר אביי אין לוקין אלאו צככללות קאמר צסוף פרק כל שעה תרתי הוה דלא לקי חדא מיהא לקי אכל לטעמא דמפרש כאן אביי אליציה דרב הונא דכי אם צלי אש לכתניא אפי' חדא לא לקי:

אבל [הבא] כי אם צלי אש צמאי אתא. וא"ת והא איצטריך לכתניא כדקאמר אביי ו"ל דרבא עמיד הקישא מנלי אש דכתיב בקרא דלקמיה צלי אש ומנות על מרורים יאכלוהו (שמות יב) וסמך ליה אל תאכלו ממנו נא וגו' אע"ג דצבירתא פ' כל שעה (פסחים דף מא:) נקיט קרא דכי אם צלי אש לאו משום דמינייה דריש אלא ניחא ליה למנקט קרא גופיה דנא ומבושל ואביי סבר דדוקא נקט ליה צבירתא כי אם צלי אש אכל קרא אחריתי לא סמיכה הוה וא"ת והא אכתי איצטריך כי אם צלי לחי ומבושל צמאי טבריא דרבא גופיה קאמר צסוף פ' כל שעה (סז) מני חייב דקאמר משום כי אם צלי אש גבי מבושל צמאי טבריא ו"ל דאינו לוקה צחי ומבושל צמאי טבריא כדתינא התם יכול יהא לוקה מ"ל נא ומבושל נא ומבושל אחרתי לך ולא חי וצשמעתין ה"ק רבא כי אם צלי אש למאי אתא פי' לאיזה לאו ללקות אם לא לטפויי לאוי על נא ומבושל וא"ת ה' כי נפש הוא י) לרב יהודה קאמר רבא דאתא לצבריס אחרים ללקות עליהם ולא אמרי' ריחים ורכב אחרתי לך ולא שאר דברים ו"ל דכי נפש הוא חובל מוכיר האיסור שעושה שחובל לך אתי לשאר דברים ללקות עליהם אכל כי אם צלי אש אינו מוכיר שם איסור ולכן לא אתי ללקות על דברים אחרים כי אם אתא ומבושל שכתב צהן לאו צבירא השתא משמע הכא דאפילו לרבא